

Тема 5.

Альтернативні способи вирішення спорів між адміністративними органами та приватними особами

Питання для публічного обговорення:

1. Альтернативні способи вирішення спорів між адміністративними органами та приватними особами: поняття, ознаки, правове регулювання.

2. Види альтернативних способів вирішення спорів між адміністративними органами та приватними особами та їх правовий аналіз. Специфіка використання ресурсу кожного.

3. Засоби запобігання виникнення публічно-правових спорів.

4. Підстави та правові засади залучення омбудсмена до вирішення публічно-правових спорів, особливості участі, специфіка участі «спеціальних» омбудсменів.

Завдання практичного характеру

1. Надати визначення:

– Альтернативні способи вирішення публічно-правових спорів;

– Процедура внутрішнього контролю;

– Примирення (консиліація);

– Посередництво (медіація);

– Переговорне врегулювання,

– Третейський розгляд (арбітраж);

– Посередник;

– Примиритель;

– Засоби запобігання публічно-правових спорів;

– Компромісна угода;

– Принцип справедливості при використанні альтернативних способів;

– Справедливість у широкому та вузькому розумінні;

– Омбудсмен;

- Соціальний омбудсмен;
- Опосередковане оскарження адміністративного акту;
- «гнучка» процедура.

2. Ознайомитися:

– Рекомендація Rec (2001) 9 Комітету Міністрів державам-членам стосовно альтернатив судовому вирішенню спорів між адміністративними органами влади та приватними особами, прийнята Комітетом Міністрів 05.09.2001 р. на 762-й нараді заступників міністрів;

– Рекомендація Rec (85) 13 Комітету Міністрів державам-членам про інспекції омбудсмена;

– Резолюцією 85(8) щодо співробітництва між омбудсменами держав-членів між ними та РЄ;

– Рекомендація R (97) 14 Комітету Міністрів державам-членам про заснування незалежних національних інституцій, призначених сприяти реалізації та захисту прав людини.

3. З'ясувати:

- переваги використання альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів у порівнянні із судовим розглядом;

- межі застосування альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів;

- суб'єктів відносин щодо використання альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів;

- порівняльний аналіз вимог щодо посередника та примирителя;

- підсумкову мету використання альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів;

- сутність засобів запобігання виникнення публічно-правових спорів;

- ініціаторів використання процедури примирення та посередництва.

4. Надати відповідь:

– У разі використання альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів які варіанти призупинення виконання адміністративного акту?

– Визначити та охарактеризувати ситуативні та структурні фактори використання ресурсу альтернативних засобів вирішення публічно-правових спорів;

– Історія підготовки та прийняття Рекомендації Rec (2001) 9 Комітету Міністрів.

– Чи можуть розглядатися альтернативні способи як підстави для ухилення суб'єктів публічної адміністрації чи приватних осіб від виконання своїх обов'язків? Обґрунтуйте відповідь.

– Форми завершення процедури примирення та їх особливості.

– Визначити відмінність процедури «in rem», в якій оскаржується правомірність адміністративного акту та процедури «in personam», в якій розглядається порушення прав, тобто оскаржується втручання у персональне становище. Чи можливе застосування альтернативних спорів?

– Чи можлива процедура примирення, посередництва скасувати, змінити адміністративний акт?

– Визначте сутність опосередкованого оскарження адміністративного акту. Чи можливе використання альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів у випадку опосередкованого індивідуального оскарження?

– Визначте співвідношення використання ресурсу принципів конфіденційності та необмеженого доступу до адміністративних документів під час використання альтернативних засобів вирішення публічно-правових спорів.

– Визначте та охарактеризуйте можливі форми взаємозв'язку між альтернативними засобами та судовим провадженням.

5. Змодельуйте:

– Процедуру внутрішнього контролю щодо перевірки сплати компенсації приватній особі за дії адміністративного органу.

– Посередництва під час спору про вилучення майна у громадянина А. для суспільних потреб.

6. Скласти порівняльну таблицю:

– Примирення та посередництва (суб'єкти, сутність, межі, результати тощо);

– Посередництва та переговорного врегулювання;

– Переговорного врегулювання та третейського розгляду.

7. Питання для додаткового опрацювання:

– Особливості використання альтернативних засобів вирішення публічно-правових спорів за законодавством іноземних держав (Бельгія, Естонія, Туреччина, Італія, Польща).

– «Спеціальні» омбудсмени за законодавством України та зарубіжних країн: порівняльно-правова характеристика.

8. Скласти схему «Хронологія публічно-правових відносин та альтернативних способів запобігання та вирішення спорів».

9. Завдання для підготовки рефератів та наукових робіт:

– Третейський суд як альтернативний спосіб вирішення публічно-правових спорів в Україні: витоки формування, правові засади, практика використання, відповідність європейським правовим вимогам;

– Медіація як альтернативний засіб вирішення публічно-правових спорів: специфіка впровадження європейських стандартів у національне законодавство різних країн;

– Медіація в Україні: реалії правового регулювання, передумови та перспективи використання ресурсу як альтернативного способу вирішення публічно-правових спорів.

Тема 6.
Європейські стандарти
тимчасового судового захисту
в адміністративних справах

Питання для публічного обговорення:

1. Умови для тимчасового судового захисту в адміністративних справах та їх характеристика. Мета тимчасового судового захисту.
2. Види заходів тимчасового судового захисту в адміністративних справах та їх характеристика.

3. Процедурні засади тимчасового захисту в адміністративних справах та їх мінімальні стандарти.

Завдання практичного характеру

1. Надайте визначення:

- адміністративний акт;
- Регуляторний акт;
- тимчасовий судовий захист;
- заходи тимчасового судового захисту;
- Повне призупинення виконання адміністративного акту;
- часткове призупинення виконання адміністративного акту;
- відновлення ситуації, яка існувала на момент прийняття адміністративного акту;
- «провадження без зволікання»;
- «принцип збереження справедливості» у стосунках між громадянином і органом влади;
- «захід очікування»;
- суб'єкт подання клопотання;
- спільні мінімальні правові стандарти;
- умови тимчасового судового захисту;
- принцип гнучкості застосування заходів тимчасового захисту.

2. Опрацюйте:

- Рекомендація № R (89) 8 Комітету Міністрів державам-членам стосовно тимчасового судового захисту в адміністративних справах, прийнята Комітетом Міністрів 13.09.1989 року на 428-й нараді заступників міністрів.

3. Надати відповідь:

- До якого органу особа може звернутись з вимогою про тимчасовий судовий захист в адміністративних справах?
- Подання такої вимоги обов'язково пов'язане із зверненням щодо оскарження адміністративного акту?
- За яких умов може бути сформульована вимога щодо тимчасового судового захисту особою ще до звернення з оскарженням акту?
- У якому разі приймається рішення про вжиття заходів тимчасового захисту адміністративного акту?

– Чи є вжиття тимчасового захисту адміністративного акту строковим чи безстроковим?

– З'ясуйте сутність «провадження має здійснюватися без зволікань».

– Чи можливим є звернення щодо тимчасового захисту стосовно «регуляторних адміністративних актів»? Що таке «регуляторний адміністративний акт»?

– Роз'ясніть сутність положення «тимчасовий судовий захист є заходом «очікування»

– У чому полягає сутність тимчасового судового захисту адміністративного акту?

– Чи важливим є те, що особа вимагає скасування, зміни акту чи запобігання набрання ним сили?

– Чи обов'язковим є подання клопотання про вжиття заходів тимчасового захисту до того ж органу, до якого подано позов (скарга) про оскарження акту?

– Роз'ясніть сутність «забезпечення балансу між різними факторами при вирішенні питання про вжиття заходів тимчасового судового захисту»

– Строк впровадження заходів тимчасового захисту має бути фіксованим, чи можливе й невизначення його?

– Чи обов'язковим є залучення до вирішення питання про тимчасовий судовий захист адміністративного акту третіх осіб?

4. Змодельуйте ситуацію:

– Звернення приватної особи до суду з вимогою про оскарження адміністративного акту, виконання якого на її думку, спричинить невідворотні наслідки для неї та вжиття заходів тимчасового захисту й розгляду цього звернення в суді.

5. Завдання реферативного характеру:

– Європейські стандарти тимчасового судового захисту адміністративного акту у національному законодавстві України.

– Принципи провадження тимчасового судового захисту в адміністративних справах: сутність, класифікація, співвідношення.

– Заходи тимчасового судового захисту в адміністративних справах: доцільність та ефективність застосування.

6. Порівняйте:

– Повне або часткове припинення виконання адміністративного акту та повне або часткове відновлення ситуації, яка існувала на момент прийняття адміністративного акту.

– Строковий або безстроковий захід тимчасового захисту в адміністративних справах.

7. Змодельуйте:

Невідкладне вжиття заходу тимчасового судового захисту в адміністративній справі із новим розглядом цього питання у відповідності до вимог змагального провадження в межах найближчого строку на вимогу зацікавленої сторони, позиція якої не була врахована у зв'язку з невідкладенням.

Тема 7.
Правові стандарти
щодо адміністративних процедур,
які впливають на права
великої кількості осіб

Питання для публічного обговорення:

- 1.** Процедура прийняття адміністративних актів, які стосуються великої кількості осіб та її основні принципи.
- 2.** Процедура контролю за прийняттям та виконання адміністративних актів, які стосуються великої кількості осіб.

Завдання практичного характеру

- 1. Надати визначення:**
 - Велика кількість осіб;
 - Адміністративний акт;
 - Представництво;
 - Представник;

- Представницькі об'єднання чи організації;
- «зацікавлені особи»;
- Форми доведення відомостей до груп осіб;
- Принцип взаємності;
- «особливий інтерес»;
- Відкритість;
- Ідентичний інтерес;
- Форма участі зацікавленої особи;
- Корисний результат;
- Публічне повідомлення;
- Ефективне впровадження акту;
- Сусідня держава;
- Факультативне застереження.

2. Опрацювати:

- Рекомендація № R (87) 16 Комітету Міністрів державам-членам стосовно адміністративних процедур, які впливають на права великої кількості осіб, прийнята Комітетом Міністрів 17.09.1987 року на 410-й нараді заступників міністрів.

3. Визначити:

- Категорії «великої кількості осіб», на яких поширюється дія Рекомендацій;
- Розуміння поняття «зацікавлені особи»;
- Форми участі, які можуть використовуватися при розробці та прийнятті адміністративного акту, який стосується великої кількості осіб.
- Категорії відомостей, які мають доводитися до відома великої кількості осіб, у процедурі прийняття адміністративного акту.
- Умови доступності осіб до процедури прийняття адміністративного акту.
- Способи інформування великої групи осіб про результати розробки та прийняття адміністративного акту.
- Розуміння принципу «взаємності» при поширенні дії адміністративного акту на права, інтереси групи осіб на території сусідньої держави.
- Форми контролю за адміністративним актом, який стосується великої кількості осіб.

4. Порівняйте:

- Групи осіб, на яких поширюється дія Рекомендацій (перша, друга, третя категорії осіб);
- Форми представництва груп осіб, на яких поширюється дія Рекомендацій;
- Принципи процедури прийняття та контролю за адміністративними актами, які стосуються прав, інтересів великої кількості осіб.

5. Охарактеризуйте найбільш очевидні сфери застосування Рекомендацій та представництво інтересів всіх трьох груп осіб.

6. Змодельуйте ситуацію участі безпосередньо адресованих осіб (на них безпосередньо адресовано дію адміністративного акту) у процедурі прийняття акту щодо будівництва промислового об'єкта у місті обласного значення на кордоні з Республікою Польща.

7. Визначте змістовне наповнення принципів:

- Поінформованості зацікавлених осіб про особливості запровадження заходу;
- Відкритості процедури прийняття адміністративного акту;
- Максимальної участі зацікавлених осіб у процедурі прийняття адміністративного акту;
- Максимальної участі зацікавлених осіб у процедурі прийняття адміністративного акту;
- Результативності (корисної результативності) процедури прийняття адміністративного акту;
- Межі, право надавати інструктивні вказівки у процесі контролю за адміністративними актами.

8. Завдання реферативного змісту:

- Категорія «велика група осіб» та її визначення у національному законодавстві та законодавстві ЄС.
- Форми представництва великих груп осіб в адміністративній процедурі прийняття адміністративного акту та контролю за його виконанням.

9. Завдання наукового характеру

Змодельувати ситуацію розробки, прийняття та виконання адміністративного акту щодо будівництва промислового об'єкту із шкідливим процесом виробництва, визначте категорії груп

Тема 8.

Європейські правові стандарти виконання адміністративних і судових рішень у сфері адміністративного права

Питання для публічного обговорення:

1. Виконання адміністративних рішень стосовно приватних осіб: загальні положення, особливості нормативної регламентації.
2. Особливості примусового виконання адміністративних рішень.
3. Виконання судових рішень стосовно адміністративних органів: загальні положення.
4. Особливості виконання судових рішень, які містять обов'язок сплатити певну грошову суму.

Завдання практичного характеру

1. Надати визначення:

- Виконання адміністративного рішення;
- Виконання судового рішення;
- Приватна особа;
- Апеляція;
- Розумний строк;
- Ефективне виконання;
- Суспільний інтерес;
- Примусові заходи з виконання рішень;
- Гарантії вжиття примусових заходів;
- Додаткові фінансові санкції;
- Принцип пропорційності;

- Невідкладність справи;
- Встановлення судової заборони;
- Примусове стягнення штрафу;
- Компенсація;
- Накладання арешту;
- Сума компенсації.

2. Опрацювати:

– Рекомендація № Rec (2003) 16 Комітету Міністрів державам-членам щодо виконання адміністративних і судових рішень у сфері адміністративного права прийнята Комітетом Міністрів 09.09.2003 року на 851-й нараді заступників міністрів.

3. Перерахувати:

- Гарантії вжиття адміністративними органами примусових заходів з виконання рішень;
- Заходи забезпечення виконання адміністративним органом судового рішення (судова заборона, примусове стягнення штрафу);
- Принципи примусового виконання адміністративного рішення.

4. Змодельувати:

- Процедуру примусового виконання рішення адміністративного органу щодо приватної особи;
- Примусового виконання судового рішення щодо адміністративного органу, яке містить обов'язок сплатити певну грошову суму.

5. Надати відповідь:

- Чи має враховуватись при забезпеченні належних умов для виконання приватними особами адміністративних актів захист прав, інтересів приватних осіб з боку судових органів?
- Якщо не передбачено законом у разі подання апеляції приватною особою автоматичного призупинення набрання законної сили адміністративного рішення, чи мають право приватні особи звернутися до адміністративного (судового) органу з вимогою призупинити практичне винесення оскарженого рішення?
- Який строк передбачений для подання приватною особою звернення щодо призупинення практичного виконання адміністративного рішення у разі подання нею апеляції?

– Що має враховувати адміністративний орган чи суд у разі прийняття рішення про призупинення практичного виконання оскаржуваного адміністративного рішення?

– Який строк передбачається для приватної особи для добровільного виконання нею адміністративного рішення?

– Чи повинні бути повідомлені приватні особи про застосування щодо них примусових заходів виконання адміністративних рішень?

– Який принцип має враховуватись при застосуванні примусових заходів з виконання адміністративних рішень, і, зокрема застосування додаткових фінансових санкцій?

– Принцип пропорційності має узгоджуватись у невідкладних випадках, при примусовому виконанні адміністративного рішення з яким принципом?

– Якщо адміністративний орган не застосовував заходи з примусового виконання адміністративного рішення чи мають право зацікавлені приватні особи звернутися за захистом своїх прав до суду?

– Які заходи можуть вживатися по відношенню до адміністративних органів, які не виконали судове рішення?

– Яким є співвідношення розміру компенсації, призначеної до сплати у разі невиконання судового рішення адміністративним органом та приватною особою?

– Чи може вважатися відсутність коштів підставою для невиконання обов'язку адміністративного органу щодо сплати певної грошової суми?

– Які заходи держава може передбачити й застосувати у разі невиконання адміністративним органом судового рішення, яке зобов'язує цей орган сплатити певну грошову суму.

6. Завдання реферативного характеру:

– Правові стандарти виконання адміністративних рішень в Україні та їх відповідність європейським правовим стандартам;

– Компаративно-правовий аналіз стандартів примусового виконання судових рішень в Україні та країнах ЄС.

7. Завдання групового характеру:

– Правові стандарти організаційної структури та діяльності приватних виконавців у країнах ЄС.

Тема 9.

Стандарти судового перегляду адміністративних справ

Питання для публічного обговорення:

1. Судовий перегляд адміністративних справ: поняття, сутність, основні засади правового визначення.
2. Основі принципи судового перегляду адміністративних справ.

Завдання практичного характеру

- 1. Надати визначення:**
 - Адміністративний акт;
 - Судовий перегляд;
 - Межі судового розгляду;
 - Доступ до судового перегляду;
 - Безсторонність та незалежність суду;
 - Право на справедливий суд;
 - Ефективність судового контролю;
 - Група принципів судового перегляду адміністративних справ;
 - Індивідуальний адміністративний акт;
 - Акт приватного характеру;
 - Концепція правомірності адміністративного акту;
 - Об'єкт судового перегляду;
 - Прямий судовий перегляд;
 - Опосередкований судовий перегляд;

- Умови доступу до судового перегляду;
- Строк судового перегляду адміністративного акту;
- Концепція поінформованості про існування адміністративного акту;
- Вартість судового перегляду адміністративного акту;
- Відкритість судового перегляду;
- Усний судовий перегляд адміністративного акту;
- «адміністративне мовчання».

2. Ознайомитися:

- Рекомендація № Rec (2004) 20 Комітету Міністрів державам-членам щодо судового розгляду адміністративних актів, прийнята Комітетом Міністрів 15.12.2004 року на 909-й нараді заступників міністрів.

3. Визначити:

- Межі судового перегляду адміністративних актів.
- Форми судового перегляду адміністративних актів
- Попередню умову для судового перегляду адміністративних актів.
- Суб'єкти ініціювання судового перегляду адміністративних актів.
- Вартість судового перегляду адміністративних актів.
- Зміст принципу «незалежний і безсторонній суд».
- Зміст принципу «право на справедливий суд».
- Зміст принципу «ефективність судового контролю».
- П'ять груп принципів судового перегляду адміністративних актів.
- Чи можуть бути винятки із правила щодо визначення об'єкту судового перегляду адміністративних актів.
- Чи може переглядатися відсутність відповіді адміністративного органу на звернення й відмова прямо чи опосередковано прийняти рішення (акт)?
- Чи поширюється Рекомендація на акти приватного права?
- Що може бути об'єктом судового перегляду?
- Чи підлягають судовому перегляду адміністративні акти як результат реалізації дискреційних повноважень органу?
- Розумний строк оскарження: що це?
- Суб'єкти судового перегляду адміністративного акту.

- Зміст «змагальності» процесу.
- Відкрите провадження письмове чи усне?
- Чи може сторона у справі відмовитися від права на відкрите слухання?

4. Порівняти:

- Пряму та опосередковану форму судового перегляду адміністративних актів.
- Усне та письмове провадження при судовому перегляді адміністративних актів.

5. Змодельуйте:

- Розгляд у суді адміністративного позову, поданого фізичною особою щодо адміністративного акту, яким відмовлено їй у реєстрації як фізичної особи підприємця.

6. Намалювати схему:

- «П'ять груп принципів, які мають застосовуватись урядами держав-членів, при судовому перегляді адміністративних актів» (визначити тезово зміст кожної із групи).

7. Завдання реферативного змісту:

- Генеза «принципу права на справедливий суд» у вітчизняній та зарубіжній правовій доктрині;
- Ефективність судового перегляду: поняття, критерії, умови та показники.
- «Межа судового перегляду»: міжнародно-правовий та вітчизняний нормативний аспекти.
- Концепція правомірності адміністративного акту: доктринальний та нормативний аспекти.

8. Підготуйте кросворд:

- «П'ять груп принципів, які мають застосовуватись урядами держав-членів, під час судового перегляду адміністративних актів».

9. Підготувати тематичний словник:

- «Принципи, якими керуються під час судового перегляду адміністративних актів».